

Міненко І.О.

студентка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ВИДАТНІ ХУДОЖНИКИ, ЯКІ ПРАЦЮВАЛИ У ТЕХНІЦІ ПАСТЕЛЬ

Немає необхідності зайвий раз говорити про те, як важливо художнику вивчати творчість видатних представників образотворчого мистецтва. Кожен раз при зустрічі з шедеврами ми не тільки насолоджуємось чудовими творами, але й збагачуємо себе духовно та професійно.

Кращий вчитель на шляху вашого становлення як зрілого художника буде мистецтво великих попередників. Ось чому творчість майстрів, які працюють пастеллю, нам особливо цікаво.

Деякі художники працюють пастеллю на неординарній основі – на дереві, шкірі, тканини, камені. На сьогодні найкращою основою для пастелі є папір або картон особливим чином оброблені і мають шорстку поверхню для забезпечення гарного зчеплення пігментного порошку.

Едгар Дега (1834–1917)

Едгар Дега (спочатку Де Га) – видатний французький художник імпресіоніст. Він народився в Парижі в 1834 році, куди сім'я переїхала з Італії. Рання захопленість живописом не знайшла підтримки у батьків, проте, в 1855 році Едгар надходить до Школи витончених (красних) мистецтв. Проводячи багато часу в Луврі, копіюючи роботи старих майстрів, він знайомиться з Жаном–Огюстом–Домініко Енгра, чий вплив на молодого художника було досить велике. Уже значно пізніше він кардинально змінює свої переконання і примикає до групи імпресіоністів, в числі яких ми зустрічаємо імена Огюста Ренуара, Альфреда Сіслея, Клода Моне та інших.

Дега протягом усього творчого життя захоплювався технічними винаходами, по-новому використовуючи навіть такі традиційні техніки, як темпера і пастель. Пастель приваблювала художника можливістю вносити в роботи зміни, не чекаючи, поки висохне барвистий шар. Темата багатьох творів Дега став світ танцю, опери та кафешантанів. Обрана ним тендітна пастель як найкраще підходила для передачі швидкоплинних радощів виконавського мистецтва.

Відсутність глибокої традиції в цій техніці дозволяло художнику вільно використовувати папір, еластичну і піддатливу, тон якої органічно входить в колорит самого твору. Крім того, для створення кольорово-тональних площин йому служили розтушовка і власні пальці, а за допомогою щітки і води він наносив на поверхню стерті в порошок пігменти пастельних олівців, щоб отримати плавні переходи фарб. Як би мальовничі не були роботи майстра, він завжди з благоговінням ставився до малюнка, доводячи нам вічну істину про нерозривність всіх компонентів образотворчого мистецтва. Колись Енгр, наставляючи молодого Едгара Дега порадив: «Малюйте лінії, безліч ліній, і ви станете хорошим художником». Лінія у Дега не просто окреслює межі предмета, але надає йому об'єм і занурює в простір. Деякі роботи залишилися незавершеними, що дозволяє нам познайомитися з процесом їх створення.

Ісаак Ілліч Левітан (1860–1900)

Пастелі Левітана, можливо, не так вивчені, як його живопис олією. Мені видається, що Левітан-пастеліст ще не оцінений по достоїнству. Бути може, в пастельних роботах найбільш повно розкривається його дар художника-пейзажиста, що вмів бачити найтонші колірні нюанси і передавати ледь вловиме стан природи. Техніка пастелі займала особливе місце в творчості Левітана. Якщо поглянути на хронологію пастельних робіт, ми побачимо, що цей матеріал завжди цікавив його, причому він перекладав етюди, виконані маслом, саме в пастель.

Яскравим прикладом цього є дивовижна пастель «Похмурий день» 1895 року. В її основі лежить колірна гамма, що складається з безлічі відтінків сірого, яка тонально об'єднує весь пейзаж. Теплі коричневі кольори перекривають холодний початковий тон неба, чим досягається відчуття простору. Нарешті, треба відзначити, як по-різному викладено штрихи в небі і воді: вони відрізняються один від одного не тільки по щільності. Наприклад, якщо брижі води передається шляхом накладення коротких мазків, то в небі вони широкі й енергійні. Вишукана трактування деталей органічно вписується в загальний тонально-колірний лад усього твору, що свідчить про високий майстерності.

Пастель у Левітана органічно входить в мальовничу систему, вироблену художником в результаті глибоких творчих пошуків, і справедливо сприймається як самостійний напрям в спадщині майстра.

Зінаїда Євгенівна Серебрякова (1884–1967)

Її дивовижний автопортрет «За туалетним столиком» знаменний тим, що ми знайдемо в ньому якості, що стали характерними для всієї подальшої творчості: найтонший вишуканий колорит, своєрідна музикальність лінійних і тональних ритмів, чудове почуття форми. Очевидно, що саме ці риси обдарування Серебрякової визначили її тяжіння до техніці пастелі.

Опинившись в Парижі в 1924 році, художниця уважно вивчає роботи імпресіоністів, серед яких її особливу увагу привертаю, пастелі Едгара Дега. Пастельні шедеври великого француза дали своєрідний поштовх для всього подальшого творчості Серебрякової, де пастелі судилося зайняти своє гідне місце. При цьому Зінаїда Євгенівна успішно уникає будь-якого запозичення у Дега. Пастелі Серебрякової настільки не схожі на все, створене в цьому матеріалі до неї, що ми сміливо можемо назвати їх новаторськими. Головна відмітна якість пастельних робіт Серебрякової – це з'єднання міцного малюнка, матеріальності предметів, чудово модельованої форми з дивовижною легкістю виконання. Блискучою ілюстрацією вищесказаного є портрет 1924 року «Тата в танцювальному костюмі».

Крім всіх перерахованих переваг, нам, що вивчають саме технічні можливості пастелі, важливо оцінити те, як по-різному лягає пастель на папір: якщо обличчя написано досить щільно, з використанням розтушовування, то в зображенні костюма використовуються більш широкі мазки, нарешті, фон позначений лише декількома енергійними штрихами.

Художники полюбили пастель за можливість передавати ніжні і соковиті тони, художній ефект якої заснований на особливій силі, чистоті і м'якості фарб, які зберігали, як правило, первинну свіжість.

Її ніжна, оксамитова поверхня дивно передає м'які тональні переходи. Віб्राція кольору, передає хвилювання, захоплення, смуток художника, викликає у відповідне звучання.

Список використаних джерел:

1. Krysiyna Gutowska-Dudek Krajowa Agncja Wydawnnto Warszawa, 1982. Krajowa Agencja Wydawnicza/RSW «Prasa-ksiazka-ruch».